

Tájbéli értékeink Rösztkén

Rösztke természeti területein található védett növények

1. Agárkosbor (*Orchis morio*) **VÉDETT!**

Jellemzők: Az agárkosbornak gumói épek, gömbölydedek. Levelei lándzsásak vagy keskenyek, visszás tojásdadok. A szár aljából egy csomó fehérfonalas járulékos gyökér ered. Virágzata laza, rövid, 6-10 virágú fürt. Murvai többé-kevésbé olyan hosszúak, mint a magház, bíborszínűek. Virágai sötét vagy világosabb bíborszínűek, zöld erezettel, ritkábban rózsaszínűek vagy fehérek. A virág lepellevelei az ajak kivételével rövidek, tompa sisakformára összeborulók, mézajka szélesebb, mint amilyen hosszú, bíbor ibolyaszínű, sötétebb pettyekkel, háromkaréjú. A középső karéj erősen kicsípett. A sarkantyú hengeres, kissé felfelé kunkorodó. Porzói a bibeszállal összenőttek. Magháza tompán háromszögletű, haterű, csavarodott úgy, hogy a többi virágrészek megfordítottak, azaz a bimbóban alul levő részek a virágzáskor fent vannak és fordítva. termése 3 kapoccsal nyíló tok, amelyben sok, igen apró és könnyű mag fejlődik.

Virágzás: Április-május-júniusban virágzik.

Méret: szára 8–20 cm magas.

Élőhely: Réteken, nedves homoki gyepekben, sztyepekben él. Az Alföldön ritkán, szikes pusztákon is előfordul. A Magyar-középhegységben és a Dunántúlon gyakori, az Alföldön szórványos.

A rösztkei védett területek közül a Börösök széken található

2. Apró nőszirm (Iris pumila)

VÉDETT!

Jellemzők:

5-10 cm magas, szára a tőleveleknél rövidebb, egyszerű. Levelei kard alakúak, 4-20 mm szélesek. A virágok magánosan nyílnak a szár csúcsán, rendszerint sötétlilák, vagy halvány sárgák, de színük változatos lehet. A lepellevél csöve megnyúlt, a külső lepelcimpák szakállasak, hátrahajlók, a belsők a virág közepe felé összehajlók. Termése tok.

Virágzás: Április-május.

Méret: 5-10cm

Élőhely: Sziklagyepekben, löszfalak szélén.

A röszei védett területek közül a Börzsök széken található

3. Fátyolos nőszirm vagy korcs nőszirm (*Iris spuria*) **VÉDETT!**

Jellemzők:

A nőszirmfélék családjába tartozó, pusztulóban lévő védett, mérgező növényfaj. A feltűnően szép virágú növény magyar neve arra utal, hogy a magház csúcsi része meddő. hasonlít a szibériai nőszirmhoz. A levelek a szárnál jóval rövidebbek, keskenyek, 5-10 mm szélesek. A szár rendszerint több virágú, a buroklevél a felső levéllel együtt zöld. A lepel halványlila, liláskék, ibolyás erezetű, közepén sárga sávval, nem szakállas, a magház csúcsa meddő, csőr alakú. A külső lepelcimpák körme hosszabb, mint a kerekded, csúcsi rész. Toktermése csőrös.

Virágzás: Május-júniusban virágzik.

Méret: 30-80 cm magas,

Élőhely: Láp- és mocsárréteken, enyhén szikes réteken fordul elő.

A röszkei védett területek közül a Börcsök széken és a Molnár réten található

4. Mocsári kosbor (*Orchis laxiflora*)

VÉDETT!

Jellemzők:

25-50 (60) cm magas kosborféle. Vékony szárán végig húzódnak a keskeny-lándzsás, a hajtáscsúcs felé pedig a keskeny szálás, max. 1-1.5 cm széles levelei. A virágzata nyúlánk, laza fürt. Kiszámú virága nagy 1.5-2 cm-es, legtöbbször lilásvörös, de ritkán előfordul rózsaszín és fehér színváltozat. A leplek hosszúkás-tojásdadok, tompa csúcsúak. A mézajak változó mértékben háromkaréjú. A középső karéja többé-kevésbé hosszabb a két szélsőnél, csúcsa kicsípett. A sarkantyú tompa végű, többé-kevésbé vízszintesen elálló, hengeres.

Virágzás: május-június.

Méret: 25-50cm

Élőhely: Láp-, mocsár- és enyhén szikes rétek, nedves kaszálók, magas sásosok, nádasok. A röszkei védett területek közül a Börcsök széken és a Molnár réten található

5. Érdes csüdfű (*Astragalus asper*)

VÉDETT!

Jellemzők:

A szár felálló, nem fásodó tövű. A levél páratlanul szárnyalt, 10-15 pár levélkéből áll, a levélkéik szálasak. A virágok nyúlánk, dús füzerben állnak, a szirmok sárgák. Magasra megnövő, felálló szárú csüdfű fajunk. Szára szögletes, végig kétágú, rásimuló, fehér szőröktől érdes. Levelei, arányaihoz képest, kicsik (5-10 cm hosszúak), 8-10 hosszúkas, lándzsás-szálas levélképárból állnak, fonákjuk szintén szőrös. A pálhalevelek aprók, lándzsás-háromszögűek. Virágzata hosszú kocsányú, megnyúlt, keskeny füzer. Virágai másfél centiméter körüliek, a csésze ritkásan feketés szőrű, pártája halványsárga, május-júniusban nyílik. Árvalányhajas szárazgyepek, pusztafüves lejtők növénye nálunk, de homoki legelőkön is előfordul. Nemcsak a nyílt élőhelyeket kedveli, sztyeppcserjésekben, száraz tölgyesek szegélyében is megjelenhet.

Virágzás: június-szeptember

Élőhely: száraz lejtőkön, homok pusztákon.

A röszkei védett területek közül a Börcsök széken és a Molnár réten található, valamint a település tanyai részén található utak mentén, pl. a Klebelsberg tanyai óvoda melletti utakon.

6. Erdélyi útifű (*Plantago schwarzenbergiana*) **VÉDETT!**

Jellemzők: szikes réteken, szikes pusztákon, szikfokokon, főleg szolonyec sziken él. Erdélyi-pannóniai endemikus (bennszülött) faj. Levelei hosszúkás-lándzsásak. A virágzata vékony, hengeres.. A Tiszántúlon fordul leginkább elő.

Méret: alacsony, 10-20 cm magasságú növény.

Virágzás: nyár végén virágzik.

Élőhely: szikes rétek bennszülött (erdélyi-pannóniai) növénye.

A röszei védett területek közül a Börcsök széken nagy egyedszámban található.

7. Bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*) **VÉDETT!**

Jellemzők:

35-90 cm magas, felálló szárú hagymás évelő. A buroklevél fehér vagy barna, a hagyma tojásdad, sarjhagymákkal körülvett. A levelek 1-7 mm szélesek, -30 cm hosszúak, a szárnál jóval rövidebbek, félig hengeresek. A virágzatot takaró buroklevél 2 tagú, hártyás, röviden kihégyezett. A virágzat 3 cm átmérőjű, gömbös, tömött, benne sarjhagymácskák nincsenek. A virágok kocsánya háromszor olyan hosszú, mint a virág. A lepellevelek 4-5 mm hosszúak, tojásdadok vagy hosszúkásak, tompák, sötétpirosak, zöldes vagy sárgás élűek. A porzók a lepelből kiállnak. Termése 4 mm átmérőjű tok.

Méret: 35-90cm

Virágzás: június-augusztus.

Élőhely: nyílt és zárt száraz gyepekben, bokorerdőkben, homokpusztákon.

A röszei védett területek közül a Duna ősi holt ága maradványán található.

8. Kisfészekű aszat *Cirsium brachycephalum* **VÉDETT!**

Jellemzők:

Méret: Nyúlánk, 1–2 m magasra is növő világoszöld, évelő faj. Szára egyszerű, alsó részében – a levelekkel együtt – kopasz, felső harmadában (a virágzat táján) finoman szőrös-pelyhes. Levelei tövisesek, keskeny- vagy hosszúkás-lándzsásak, az alsók $\pm$ ép szélűek, hosszan lefutók, a felsők karéjosak vagy hasogatottak, a száron nem, vagy alig futnak le. A virágzat sátorozó; a fészkek 7–10 mm hosszúak, 6–10 mm szélesek, a párta halvány fehéreslila. A fészkepikkelyek 1–2 mm hosszú sárgás vagy vöröses tövishegyben végződnek. Termései repítőszőrös kaszatok.

Virágzása: június vége – augusztus /

Élőhelye:

A talaj mésztartalmára nézve közömbös, sótűrő, síksági-kollin pannóniai endemizmus. Mocsarakban, mocsár-, láp-, szikes és kaszálóréteken, árkokban, tófenéken, magas sás társulásokban él.

Pannon-endemikus flóraelem. Számtalan helyen pl. itt a településen a Duna–Tisza köze, Tiszántúl.

A röszei védett területek közül a Börcsök széken, a Molnár réten a nagy egyed számban a Madaras réten található

9. Budai imola **VÉDETT!**

Jellemzők:

Sztyepréteken, sziklagyepeken, löszpusztaréteken, homoki réteken fellelhető. Pannóniai bennszülött növényfaj, ezért nyilvánították védetté.

A budai imola vagy Sadler-imola (*Centaurea sadleriana*) az őszirózsafélék (*Asteraceae*) családjának katángformák (*Cichorioideae*) alcsaládjába, a *Cardueae* (*Cynareae*) nemzetségcsoportba, a *Centaurea* vagy imola nemzetségbe tartozó évelő növényfaj. Specifikus nevét Sadler Józsefről (1791–1849), a pesti egyetem gyógyszerész-, orvos- és botanikusprofesszoráról kapta.

Mérete: 60 cm – 100cm magas

Virágzása: A virágja május és késő október között nyílik.

Élőhely: A Kárpát-medence területén szubendemikus. Csak Magyarországon és határterületein honos,

A röszei védett területek közül a Molnár réten található.

10. Homoki árvalányhaj **VÉDETT!**

Jellemzők:

A tőlevélhüvely érdes. A külső toklász 20–22 mm, szálkája 30–45 cm hosszú. – A levél gyakran kiterült, 2–3 mm széles, csúcsán 0,7–1 mm-es szőrökből álló ritkás szőrpamattal. A marginális szőrsorok a szálka eredése alatt 3–6 mm-re erednek. A dorzális és laterális szőrsorok egyenlő hosszúak, a szubdorzálisak rövidebbek. Az átermés 18–22 mm hosszú.

Mérete: 40cm – 100cm.

Virágzása: május, június

Élőhelye:

Homokpuszták, állományalkotó növénye.

Előfordulása: több helyen, így Nagyalföld, Duna-Tisza köze. A röszei védett területek közül a Börcsök széken található.

11. Réti angyalgyökér **VÉDETT!**

Jellemzők:

Szára érdesen bordás. Tőlevelei két-háromszorosan páratlanul szárnyaltak, 15–60 cm hosszúak. A levél oldalgerincei megtörtek, így a levélkék lemeze nincs egy síkban. A levélhüvely gyengén felfújt. A levélkék ülők vagy nyelesek, $\pm$ (néha ferdén) tojásdadok, 3–10 cm hosszúak, durván fogas szélűek. A szárlevelek kisebbek. 0–3 lehulló murvalevele és számos murvácskája van, amelyek egyenes-lándzsásak, fehér szegéllyel. Egy központi és néhány oldalernyőjű virágzata van, 15–30 sugárral. Sziromlevele apró, fehér vagy fehéres, visszás-szíves, csúcsa bevágott és behajló. A gallérka több levelű. A termés világosbarna, ovális-elliptikus ikerkaszat, háti bordái enyhén állnak ki.

Mérete: 50–120 (–200) cm, két v. többéves növény

Virágzása: június vége – szeptember

Élőhelye:

Inkább mészkérülő; kiszáradó lápréteken, nyír- és fűzlápokon, mocsárréteken, lápzsombékosokban, néha tölgy-kőris-szil ligeterdők széléin, tisztásokon, magaskórósokban él.

Előfordulás: A közel múltig úgy tudtuk, hogy a *réti* vagy mocsári *angyalgyökér* (*Angelica palustris*) hazánkban csak a Nyírségben előforduló, veszélyeztetett növényfaj. Napjainkra már több élőhelyen is fel fedeztük pl. itt környezetünkben a Kis Sziksóstó kiszáradó medrében.

12. Poloskaszagú kosbor (*Anacamptis coriophora*) **VÉDETT!**

(*Anacamptis coriophora*) a [kosborfélék](#) családjába tartozó, védett [növény](#). Specifikus nevét a [poloskaszagra](#) emlékeztető kellemetlen illatanyagokat termelő virágairól kapta.

Jellemzők: A tőlevelei szálas-lándzsásak, a szárlevelei szálasak, legfeljebb 1 cm szélesek. A [virágzata](#) nyúlánk, tömött, többé-kevésbé hengeres fürt. A [virágok](#) aprók (0,8–1 cm), színük nagyon változékony, legtöbbször szennyes vörös-barnák, de nem ritkák sárgásbarna és a zöldesfehér egyedek sem. A lepellevelek sisakszerűen összeborulnak, tojásdadok. A mézajak háromkaréjú, a középső karéja hosszabb a két szélsőnél, tompa végű. A sarkantyú rövidebb a [magháznál](#), lefelé görbülő.

Mérete: 10–35 cm magas kosborféle.

Virágzása: Június-júliusban

Előfordulása: Láp-, mocsár-, homok- és löszpusztarétek valamint szikesek, homoki tölgyesek tisztásai. Röszkén a Börcsök széken található.

13. Fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*) **VÉDETT**

A fehér tündérrózsa vagy fehér tavirózsa a tündérrózsa-virágúak rendjébe és a tündérrózsafélék családjába tartozó faj. A *Nymphaea* nemzetség típusfaja.

Leírása: A tündérrózsafélék (*Nymphaeaceae*) családjába tartozó fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*) az őshonos növényeink között rekordtartónak számít, mivel a legnagyobb méretű virággal rendelkezik, valamint a levélnyele és virágkocsánya akár 3 m hosszúságúra is nőhet, amíg a víz felszínét eléri.

A majdnem kerekded, ép szélű, mélyen bevágott vállú leveleket a földbeni hajtásából, az úgynevezett rizómájából induló levéllyél emeli a víz felszínére. Később az ugyanilyen mélyről induló virágkocsány addig növekszik, amíg a tetején elhelyezkedő, négy darab, zöld csészelevél által takart virágbimbó a víz fölé nem ér. A virágot felépítő, spirálisan elhelyezkedő, hófehér virágszirmok fokozatosan mennek át a szalmasárga porzókba. A virágok megporzástól függően 3-5 napig nyílnak, majd elhervadva a víz alá buknak, de helyükbe újak fejlődnek, ezért a virágzásban júniustól szeptemberig gyönyörködhetünk. A termés gömbös-hengeres alakú.

A majdnem kerekded, ép szélű, mélyen bevágott vállú leveleket a földbeni hajtásából, az úgynevezett rizómájából induló levéllyél emeli a víz felszínére. Később az ugyanilyen mélyről induló virágkocsány addig növekszik, amíg a tetején elhelyezkedő, négy darab, zöld csészelevél által takart virágbimbó a víz fölé nem ér. A virágot felépítő, spirálisan elhelyezkedő, hófehér virágszirmok fokozatosan mennek át a szalmasárga porzókba. A virágok megporzástól függően 3-5 napig nyílnak, majd elhervadva a víz alá buknak, de helyükbe újak fejlődnek, ezért a virágzásban júniustól szeptemberig gyönyörködhetünk. A termés gömbös-hengeres alakú.

Legenda: A tündérrózsát az ősi egyiptomiak az élet eredetének szimbólumaként tisztelték. A tudományos nevét a görög mitológiából ismert vízi nimfákról kapta. Virágai mámorító hatásukról voltak ismertek, és régebben a virágait és magjait afrodiziákumnak tartották. Az első világháborúban, mikor a hagyományos fájdalomcsillapítás gyakran nem volt elérhető, érzéstelenítőként is sikeresen használták.

Virágzása: május – augusztus

Élőhelye: A fehér tündérrózsával tavakban, holtágakban, tápanyagban gazdag, iszapos talajú álló- vagy lassan folyó vizekben találkozhatunk. A víz tisztán tartásában fontos szerepük van, mivel víz felszínén elterülő leveleik beárnyékolják a vízfelszínt, így csökkentik az esetleges algásodás kialakulását.

A röszei védett területek közül a Madarász tóban található nagy egyed számban.

